

Kakskümmend aastat haridusminister

Armas Kuldsepp

Pärnu 2. Keskkooli direktor 1969–1980

Ferdinand Eisen oli kakskümmend aastat (1960–1980) järjest Eesti NSV haridusminister. See oli pikk aeg, mille jooksul tasalülitatud nõukogude režiimi tingimustes jätkus tänu targale ja kogunud juhile eestlastele sobivaim koolikorraldus. Eesmärk oli kasvatada koolipoistest ja -tüdrukutest tublid ja täisväärtuslikud mehed ja naised.

Eisen ise oli õppinud kahes algkoolis, kolmes õpetajate seminaris ja kahes kõrgkoolis. Tal oli filosoofiakandidaadi kraad ja kõigi tasandite pedagoogikogemus algkooliõpetaja omast kõrgkooliõppejõuni. Enne ministrikohale tõusmist oli Ferdinand Eisen olnud õpetaja, ametiühingu teenistuja, 1945–1947 Ametiühingute Kesknõukogu aseesimees.

Haridusminister olles ja lõpuks erru jäädes jõudis Ferdinand Eisen olla Esperanto Liidu esimees, Looduskaitse Seltsi asutajaid, mitmekõitelise "Eesti kooli ajaloo" peatoimetaja ja järjestikku nelja ENSV ülemnõukogu saadik. Tema sulest ilmus üle 40 pedagoogilise artikli.

Haridusminister Ferdinand Eisen oli pealtnäha tavaline ja tasane mees, kelles peitus aga erakordne võime, jõud ja julgus teha suuri asju. Eiseni suuri

mad saavutused Eesti NSV koolikorralduses olid 11-klassilise üldhariduskooli ja viiepäevase koolinädala kehtestamine, eesti originaalõpikute kirjastamine, süvakoolide ja -klasside loomine, fakultatiivainete võimaldamine õppekavas, eesti õpilastele sobivate õppeprogrammide rakendamine.

Meil, Lydia Koidula nimelises Pärnu 2. Keskkoolis olid matemaatika ning vene keele ja kirjanduse eriklassid ja mitu fakultatiivõppeainet, mida nii lapsevanemad kui õpilased kõrgelt hindasid.

Mäletatavasti kehtis Nõukogude Liidu koolisüsteemis 100%-lise õppeedukuse nõue. Süvaklassid ja fakultatiivõpe aitasid märgatavalt tõsta jõudlust. Oma roll kõrge õppeedukuse kindlustamisel oli õpilasomavalitsuse kaasabil organiseeritud klasside- ja koolidevahelistel teadmistevõistlustel, noorte teadurite konkurssidel ja õpilaskonverentsidel. Minister Eisen pidas koolide selliseid omaalgatuslikke ettevõtmisi õigeks ja vajalikuks.

Koidula-kooli konverents "KoKoKo" oli õppeaasta teise poole tippüritus, mida hakati ette valmistama hiljemalt teise semestri esimesel päeval ja mis viidi läbi aprilli lõpul Lenini sünniaastapäeva tähistamise sildi all. Sadakond õpilast kirjutasid õpetajate suunamisel referaate, mida nad konverentsi sektsioonides ette kandsid. Sektsioonide konsultandid-õpetajad võisid ettekannete teemasid pakkuda omal soovil ja valikul. 1972. aasta "KoKoKo" ettevalmistamisel satust meie muusikaõpetaja parajasti Lää-

nes populaarsust võitva Andrew Lloyd Webberi ja Tim Rice'i rokkooperi "Jesus Christ Superstar" materjalidele ning pakkus selle teema andekale muusikahuvilisele vanema klassi õpilasele, et see tutvustaks seda õpilaskonverentsi muusikasektsioonis. Toonastes tingimustes oli see julge ja riskantne aktsioon, aga kõik läks hästi nagu teisteski sektsioonides, paitsi minule kui toonasele direktorile saabunud väljakutse ilmuda haridusministeeriumi andma aru, kuidas selline ootamatu ettekanne pääses õpilaskonverentsi päevakorda ja veel Lenini sünnipäeval.

Määratud ajal seisin ministri kabinetis. Ferdinand Eisen istus oma töölaua taga, nägu tõsine, ilme rahulik. Sisse tuli ilmselt kõrge ministereeriumiametnik, kes hakkas mulle küsimusi esitama ja süüdistama. Ametnik saalis ministri ja minu vahel edasi-tagasi, püüdes panna mind uskuma, et olen kurjategija. Kuid Eisen säilitas korrektse hoiaku.

Ametist mind maha ei võetud. NSVL tookord veel kokku ei varisenud. Kui Koidula-kool – õpetajad, õpilased, lapsevanemad – teada sai, kuidas haridusminister Ferdinand Eisen oli suhtunud intsidenti õpilaskonverentsil, tõusis kogu koolirahva lugupidamine tema vastu vähemalt kahekordseks.

Ferdinand Eisen oli/on kahtlemata ajalooline isik – üks neist, kelle retseptioon ajas muutub isegi mitte aastakümnete, vaid aastatega. Kui ENE-s, 1987, peetakse vajalikuks märkida, et Eisen oli EKP KK liige 1961–81 ja Eesti ENSV Ülemnõukogu saadik, siis nii EE-s, 2000 (Eesti elulood) kui ka Eesti kooli biograafilises leksikonis, 1998, on sellest alles jäänud vaid viide Ülemnõukogu saadikuks olemisele 1963–80. Kuigi just parteikarjäär oli see, mis määras oluliselt üksikisiku tegevusareaali ulatuse ja võimalused. Toimetus.